

Rok 1517

written by Drahoslav Vajda | 1. marca 2026

Zrod protestantskej reformácie

Predslov k téme „Protestantská reformácia“

Reformácia (z lat. *obnovenie, pretvorenie*) hnutie, ktoré začalo v 16. storočí, a prakticky pokračuje aj v dnešných dňoch, ako snaha vrátiť cirkev k jej koreňom 1. storočia nášho letopočtu. V historickom pohľade ide o proces smerujúci k náprave chýb, ktoré vznikli v rámci rímskokatolíckej cirkvi a jej vplyvu na politický a kultúrny život vtedajšej Strednej a Západnej Európy – a dnes už prakticky na národy celého sveta. Cieľom reformátorov bol a stále zostáva, priviesť kresťanskú vieru k biblickým pravdám ako norme života cirkvi.

Reformácia je kritikou náboženského formalizmu, kultúrnych, politických nánosov sveta a vplyvu pohanských náboženstiev, ktoré sa v predchádzajúcich storočiach dostali do cirkvi. Zameriava sa na momentálny úpadok cirkvi, ale aj na dlhodobé chyby, ktoré vznikali už v začiatkoch stredoveku.

Snahy o nápravu cirkvi vznikali aj pred 16. storočí. Krátko o nich napíšeme.

Predreformácia

Hoci sa pokusy o nápravu cirkvi vyskytli už pred rokom 1517 tieto trvalo neovplyvnili ani teológiu ani nemali zásadný vplyv na politické usporiadanie Európy. V prostredí celkovej skazenosti vtedajšej cirkvi a jej odklonu od Písma, však ešte v plnosti neuchopili evanjelium spasenia z milosti a Písmo ako jedinu autoritu pre spásu a zbožný život. Preto ich snahy ešte nevyústili do radikálnych zmien a obnovy cirkvi do jej pôvodného stavu z obdobia 1. storočia. Predreformátori neboli úspešní aj preto, lebo ich myšlienky nemali podporu zo strany škôl či univerzít. V prípade reformácie takáto podpora nechýbala. Už prvé reformačné tézy mali silné akademické zázemie, svoju vážnosť medzi vzdelancami a popularitu aj v širokom občianstve.

Kníhtlač a reformácia

Kritickým pozitívnym faktorom reformačného hnutia bolo zdokonalenie kníhtlače. Mechanické rozmnožovanie písaného textu poznali už Číňania, ktorí už v 8. storočí tlačili z dosák. Podľa starého spôsobu sa dala jedna strana textu tlačiť len z jednoliatej kovovej matrice, ktorej vytváranie bolo zdĺhavé a nákladné. V Európe objavil a zdokonalil kníhtlač Johan Gutenberg v roku 1450¹⁾. Kníhtlač sa už v prvých desaťročiach od svojho vzniku šírila rýchlym tempom do západnej Európy a severného Talianska, teda tam, kde boli výborne prosperujúce hospodárske pomery obchodných a univerzitných miest. Novou kníhtlačou sa reformačné spisy mohli šíriť v krátkom čase a vo veľkých množstvách. Tlačená kniha bola oveľa lacnejšia ako kniha, ktorá, ako dovtedy, vznikala ručným opisom. Tlačená kniha sa rýchlo dostávala medzi všetky vrstvy obyvateľstva.

Zrod reformácie

Podľa tradície, dňa 31. októbra 1517 rímskokatolícky mních Martin Luther pribil na dvere chrámu vo Wittenbergu (Nemecko) 95 téz. Témy kritizovali odpustky a v podstate sa dotýkali všetkých kritických bodov, o ktoré sa neskôr počas celej reformácie zápasilo – a vlastne zápasí až dodnes. Tento deň bol začiatkom hnutia usilujúceho sa o návrat k autorite Biblie a k učeniu, že hriešnik je pred Bohom ospravedlnený jedine z viery.

Význam reformácie pre kresťanstvo ťažko doceniť. Napriek tomu, že zo zemskeho pohľadu bola súčasťou širokého európskeho politického a kultúrneho pohybu, nemôžeme nevidieť v nej Boží zásah do dejín cirkvi, ktorú reformátori princípom *sola scriptúra* (jedine Písmo) vrátili naspäť k autorite apoštolov a prorokov a prostredníctvom princípu *sola fide* (jedine vierou) k prijímaniu celého spasenia jedine z Božej ruky. A podobne aj ďalšie tri *sola*.

Skutočnosť, že nie celá cirkev poslúchla výzvu k návratu, ale namiesto toho sa začalo neslávne delenie a trieštenie cirkvi, a tiež aj fakt, že ani reformačná časť cirkvi princípy *sola* neuskutočnila dôsledne, nič neuberá na jase svetla evanjelia, ktoré reformácia opäť naplno rozsvietila.^{A)}

Niet pochýb o tom, že Martin Luther sa narodil do sveta, v ktorom sa prejavovali snahy a pôsobili sily už pred ním a pripravili cestu pre úlohu, ktorú on mal zohrať. To však nič neuberá na jeho zásluhách. Dejiny nie sú jednoduchým súčtom vplyvov predchádzajúcich udalostí. Okrem historických faktov je v dejinách rovnako významná aj úloha osobností. Myšlienky môžu visieť vo vzduchu a problémy čakať na riešenie, ale tým ešte nič nové nevzniká. Tieto dve veci: historickú skutočnosť doby a úlohu osobnosti Martina Luthera musíme mať na pamäti, keď rozmýšľame o zdrojoch protestantskej reformácie. Je zrejmé, že úloha človeka v dejinách nikdy nie je absolútne nezávislá a jeho tvorivá činnosť a schopnosť absolútne samostatná. Tak aj dielo Martina Luthera – a iných reformátorov – na reforme cirkvi, bolo v konečnom dôsledku dielom nášho zvrchovaného Boha.

Princípy protestantskej reformácie sú vyjadrené v piatich tézach známych ako *reformačné sola*. To je odkaz reformácie aj do dnešných dní. Päť *reformačných sola* je odkaz, ktorý je stále spoločný a rovnaký pre všetkých, ktorí majú živú vieru v Ježiša Krista. Hlásime sa k odkazu, ktorý je zhrnutý v piatich reformačných „sola“, ktorými sú:

- *jedine Písmo (sola scriptura)*
- *jedine Kristus (solus Christus)*
- *jedine milosťou (sola gratia)*
- *jedine vierou (sola fide)*
- *jedine Bohu patrí sláva (soli Deo gloria)*

Je to pravda, ktorá je spoločným základom viery všetkých nasledovníkov Pána Ježiša Krista v pravom zmysle tohto slova (kristovcov), Božích detí, spasených a vykúpených bez ohľadu na to, v ktorom spoločenstve či denominácii sa stretávajú k chvále a uctievaniu Stvoriteľa vesmíru, Pána všetkého, Boha Biblie, Boha Abraháma, Izáka a Jakoba, Boha a Otca nášho Pána Ježiša Krista.

Takto sme sa viacerí identifikovali v roku 2008 v prvom čísle časopisu *Solas*. Na tomto prehlásení, rovnako ako aj na mojej identite sa za tie roky u mňa nič nezmenilo. Stále som *kristocentrický*, som *kristovec* a v otázkach viery a spasenia sa stále a v plnosti hlásim k menovaným piatim protestantským reformačným *sola*.

Protestantské *sola* sú značky, semaforey, ktoré nás vedú po úzkej ceste. Vedú nás do konečnej destinácie nášho pobytu vo večnosti, vedú nás do nového Jeruzalema. Ak sa ich pridržame, z tejto cesty nezídeme, neodbočíme. V tom je ich dôležitosť aj pre cirkev dnešných dní. Preto im venujeme pozornosť aj na stránkach Slova viery.

V článkoch venovaných tejto téme sa budeme venovať histórii protestantskej reformácii, jej osobnostiam a odkazu.

Zdroj a poznámka

1) Článok o ňom je na adrese [Johann Gutenberg](#)

A) Rímsky katolicizmus reformačné hnutie považuje za vzburu protestantov proti univerzálnej cirkvi a svetský historici za revolučné hnutie.

Prechod na články kategórie [Náš Boh](#)

Prechod na články s témou [protestantská reformácia](#)

Prechod na úvodnú stránku - [Úvod](#)

Prechod na [Najnovšie články](#) na stránke

Umiestené: apríl 2025

Doplnené: 31. augusta 2025